

Täysistunto

Keskiviikko 26.2.2020 klo 14.00—17.04

3. Pääministerin ilmoitus Suomen EU-puheenjohtajakaudesta

Pääministerin ilmoitus PI 2/2020 vp

Keskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus Suomen EU-puheenjohtajakaudesta. Pääministeri Sanna Marinin puheenvuoron jälkeen myönnän harkitsemissani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan V-painikkeella. Keskusteluun varataan kaikkiaan puolitoista tuntia.

Keskustelu

14.02 **Pääministeri Sanna Marin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tänä vuonna tulee täyteen 25 vuotta siitä, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi. Tuona aikana meillä on ollut kunnia toimia Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana kolme kertaa. Vuonna 1999 olimme tuore jäsenmaa, joka pääsi vaikuttamaan erityisesti unionin sisä- ja oikeusasioiden kehitykseen. Vuonna 2006 olimme jo kokenut puheenjohtajamaa mutta uudessa tilanteessa, kun unionin jäsenmäärä oli kasvanut 15:stä 25:een jäsenmaahan.

Nyt koettu kolmas puheenjohtajuuskausi on jälleen osunut erilaisen Euroopan unionin aikaan. Vuodenvaihteessa päättynyt Suomen kolmas EU-puheenjohtajuus oli ensimmäinen Lissabonin sopimuksen aikana. Se tarkoittaa ensinnäkin, että unionilla on ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja Eurooppa-neuvostolla pysyvä puheenjohtaja, ja lisäksi se tarkoittaa, että Euroopan parlamentilla on entistä suurempi rooli unionin päätöksenteossa. Tämän merkitys korostui Suomen puheenjohtajuuskaudella, sillä se ajoitui institutionaaliseen taitekohtaan. Puheenjohtajakautemme aikaistui puolella vuodella Ison-Britannian brexit-kansanäänestyksen seurauksena, ja otimme neuvoston johtovastuun hetkellä, jolloin uusi Euroopan parlamentti oli järjestäytymässä ja vanha komissio väistymässä. Uuden komission aloitus viivästyi kuukaudella marraskuusta joulukuun alkuun eli puheenjohtajuuskauteen viimeiseen kuukauteen. Lisäksi Eurooppa-neuvosto sai uuden pysyvän puheenjohtajan, kun belgialainen Charles Michel aloitti tehtävässään joulukuun alussa.

Kykenimme kuitenkin kääntämään tämän haasteellisen ajankohdan eduksemme: koska lainsäädäntöehdotuksia oli käsiteltyä muita puheenjohtajakausia vähemmän, saatoimme keskittyä tulevaisuutta luotsaaviin keskusteluihin neuvostossa. Olimme ensimmäinen puheenjohtajamaa, joka vei käytäntöön Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2019 hyväksymää EU:n uutta strategista ohjelmaa. Saimme näistä tulevaisuuskeskusteluista tärkeitä askelmerkkejä uudelle komissiolle, esimerkiksi kestävästä kasvusta, hyvinvointitaloudesta ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

tasa-arvosta. Alamme nyt nähdä, että uuden komission suunnitelmat ovat isolta osin linjassa tavoitteidemme kanssa. Haluaisin tässä yhteydessä erityisesti mainita tulevaa työtä viitoittavat komission tiedonannot Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta ja vahvasta sosiaalisesta Euroopasta oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtajakautemme teema oli ”Kestävä Eurooppa — kestävä tulevaisuus”. Kestävyys näkyi sekä sisällöllisissä kokonaisuuksissa ja asioissa, kuten kestävän kehityksen Agenda 2030:n edistämiseksi, että kantavana teemana kokousjärjestelyissä ja konkreettisissa teoissa.

Keskeinen, kaikkia toimialoja koskenut saavutus oli Suomen joulukuussa jäsenmaille ja toimielimille toimittama, luvut sisältävä neuvottelulaatikko EU:n tulevasta monivuotisesta rahoituskehiksestä vuosille 21—27. Eurooppaministerin johdolla tehty iso työ näkyi konkreettisesti siinä, että viime viikon lopulla käydyissä neuvotteluissa tuo Suomen laatima neuvottelulaatikko on hyvin pitkälti se pohja, johon neuvoston puheenjohtaja Charles Michel oman esityksensä nojaa. Neuvottelut jatkuvat, mutta Suomen laatima esitys on osoittautumassa tasapainoiseksi kompromissiksi — minkälaiseksi me sen tarkoitimmekin.

Arvoisa puhemies! Suomen puheenjohtajuuskauden teemat oli hyvissä ajoin valmisteltu kaikkien eduskuntaryhmien kesken parlamentaarisesti. Haluan kiittää yhteistyöstä kaikkia eduskuntaryhmiä ja puolueita. Hallitusohjelman neuvotteluissa tarkensimme teemoja siten, että puheenjohtajuuskaudellamme oli lopulta neljä painopistettä.

Teemana oli ensinnäkin yhteiset arvot ja oikeusvaltioperiaate EU:n toiminnan kulmakivenä: Suomen johdolla unionissa tehostettiin keinoja varmistaa oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen ja erityisesti ennaltaehkäistä siihen liittyviä ongelmia. Eurooppaministeri Tuppurainen kertoo pian tästä teemasta tarkemmin, mutta nostaisin itse esiin erityisesti rahoituskehikseen sisältyvän oikeusvaltiomekanismin. Suomi teki puheenjohtajanaan paljon työtä sen, eteen, että unionin rahankäyttö kytkettäisiin vahvasti oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen. Mekanismin on vielä osa rahoituskehysneuvotteluja, joten lopputulosta emme vielä täysin tiedä. On kuitenkin selvää, että ilman Suomen vahvaa profiloitumista oikeusvaltioasioissa emme olisi näin pitkällä keskusteluissa.

Toisena teemana meillä oli kilpailukykyinen ja sosiaalisesti eheä EU:

Suomen kaudella neuvostossa valmisteltiin kestävän kasvun pääviestit ja puheenjohtajanaan raportti EU:n kestävän kasvun strategiasta. Painopisteinä olivat etenkin sisämarkkinoiden kehittäminen, digitalisaatio ja osaaminen, tutkimus ja innovointi sekä moderni teollisuuspolitiikka.

Liikenteen alalla edettiin lainsäädäntöasioissa. Esimerkiksi liikkuvuuspaketista, renkaiden energiamerkinnöistä ja sähköisistä kuljetustiedoista saatiin sopu Euroopan parlamentin kanssa, ja lisäksi laadittiin neuvoston yleisnäkemyksen rautatiematkustajien oikeuksista ja TEN-T-verkkojen toteuttamista edistävästä esityksestä.

Suomi käynnisti puheenjohtajuuskaudellaan EU-tasolla keskustelun talouden ja ihmisten hyvinvoinnin toisiaan tukevasta suhteesta. Neuvoston hyvinvointitalouspäätelmissä pyydetään komissiota esittämään EU:lle hyvinvointitalousajatteluun perustuvaa pitkän aikavälin strategiaa, jonka tavoitteena on varmistaa se, että EU:sta tulee maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali talous.

Tasa-arvopäätelmissä puolestaan esitetään prioriteetteja komission tulevan tasa-arvostrategian valmistelua varten ja painotetaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista etenkin talouspolitiikassa ja budjetoinnissa. Suomi järjesti myös ensimmäisen valtiova-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

rain- ja opetusministereiden yhteiskokouksen, jonka teemana oli koulutuksen ja osaamisen merkitys vahvan taloudellisen perustan luomisessa.

Talous- ja rahaliiton kehittämiseen liittyen euroalueen talousarviovälinettä koskevia ehdotuksia käsiteltiin neuvostossa, ja väline oli osa esittämäämme MFF-neuvottelulaatikoita. Pääomamarkkinaunionin tulevaisuudesta hyväksyttiin neuvoston päätelmät, samoin kuin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisen jatkosta. Kestävän rahoituksen taksonomiasta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys joulukuussa.

Arvoisa puhemies! Ehkä suurimpia edistysaskeleita oli EU:n aseman edistäminen globaalina ilmastojohtajana: Joulukuun Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteen saavuttaa ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen mukaisesti. Suomi toi ilmaston kaikkien olennaisten neuvostokokoonpanojen ja useiden epävirallisten ministerikokousten asialistalle. Näissä keskusteluissa käsiteltiin muun muassa oikeudenmukainen siirtymä ilmastoneutraaliin talouteen ja päästövähennykset liikenne- ja energiasektoreilla sekä huomioitiin ruokaturva ja maaperän hiilensidonta maataloudessa. Neuvostossa hyväksyttiin myös päätelmät, joissa annettiin vahva viesti kiertotalouden sisällyttämisestä komission työohjelmaan ja kiertotalouden tarjoamista ratkaisuisista ilmastomuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen hillitsemiseksi. Päätelmät annettiin lisäksi niin EU:n valmistautumisesta YK:n biodiversiteettisopimuksen osapuolikokoukseen 2020 kuin myös maailman metsien suojelemisesta ja ennallistamisesta.

Arvoisa puhemies! Neljäntenä teemanamme oli kokonaisturvallisuuden takaaminen:

Suomen tavoitteena oli vahvistaa unionin sisäistä ja ulkoista turvallisuutta sekä puolustusyhteistyötä, mukaan lukien hybridiuhkien torjuntaa, kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaamiseksi. Hybridiuhkien torjunnassa konkreettinen edistysaskel oli horisontaalisen työryhmän perustaminen koordinoimaan neuvoston työtä. EU:n kilpailukyvyllä tärkeiden 5G-verkkojen kyberturvallisuuden osalta edettiin merkittävästi EU:n yhteisen lähestymistavan kehittämisessä.

Puheenjohtajana Suomi tuki myös korkeaa edustajaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanossa. Suomi piti neuvostossa esillä kokonaisvaltaisen EU—Afrikka-kumppanuuden kehittämistä, ja Suomen kauden keskustelut pohjustivat alkukeväästä odotettavia esityksiä EU—Afrikka-kumppanuuden kehittämisestä.

Edistimme myös keskusteluja EU:n laajentumisesta ja jäsenyysneuvotteluiden avaamista Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa. Vaikka päätöksiä ei vielä tehty, Suomi sai Länsi-Balkanin mailta kiitosta rakentavasta roolistaan.

Lisäksi Suomen johdolla keskusteltiin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kehittämisestä kokonaisvaltaisesti, ja pohjustimme omalta osaltamme yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän uudistusta. Keskustelua käytiin esimerkiksi Dublin-järjestelmän uudistuksesta. Huomiota kiinnitettiin tarpeeseen jakaa vastuu tasaisesti ja tukea muuttopaineen kohteena olevia maita yhteisin toimin. EU:n arktisen politiikan vahvistamista edistettiin eri tulokulmista, erityisesti ulkoministerien epävirallisessa Gymnich-kokouksessa. Lisäksi meripolitiikkaa ja avaruusasioita koskevissa päätelmissä käsiteltiin arktisia asioita.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtajana halusimme myös uudistaa unionin toimintatapoja ja toimia esimerkkinä. Huolella mietityllä kokousmäärällä, kokousten keskittämällä sekä muilla kestäväillä järjestelyillä onnistuimme pienentämään puheenjohtajakauden hiilijalanjälkeä jopa 70 prosentilla tavanomaiseen puheenjohtajakautteen verrattuna. Perinteisten puheenjohtajuuslahjojen antamisen sijaan kompensoimme Brysselin ja Helsingin kokousohallistajien lentomatkojen päästöt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

Puheenjohtajamaana edistimme neuvoston työssä myös avoimuutta ja digitaalisten välineiden hyödyntämistä. Lisäksi tarjosimme Elements of AI -tekoälykurssin kaikkien EU-maiden kansalaisille kaikilla EU-kielillä vuosina 20—21.

Onnistuimme hoitamaan EU-puheenjohtajuuskauden myös ennakoitua pienemmillä kustannuksilla. Kokonaiskustannukset muodostuivat noin 26 miljoonaa euroa pienemmiksi kuin mihin talousarviossa oli varauduttu. [Välihuutoja oikealta] Tämä selittyy sekä Brysselissä että Suomessa järjestettyjen kokousten tarkkaan harkitulla määrällä ja kustannustehokkailla järjestelyillä. Myös lisähenkilöstön ja käytettyjen ostopalveluiden käyttö oli tarkoituksenmukaista.

Arvoisa puhemies! Puheenjohtajakautemme jälkeen Suomi jatkaa aktiivista EU-vaikutamista jäsenmaana. Saimme arvokasta osaamista ja hyödyllisiä kontakteja EU-puheenjohtajuuskauden ansiosta. Nämä ovat avuksi nyt, kun nyt jäsenmaana jatkamme meille keskeisten teemojen edistämistä. Euroopan komissio antoi työohjelmansa kuluvalle vuodelle tammikuun lopussa. Sen isot painopistealueet ovat linjassa Suomen tavoitteiden kanssa. Olennaista on nyt varmistaa, että tulevat ehdotukset menevät kannaltamme oikeaan suuntaan. Meillä riittää EU-politiikassa tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla työtä etenkin EU:n tulevan monivuotisen rahoituskehityksen osalta sekä EU:n ja Ison-Britannian tulevaan suhteeseen liittyen. Syksyllä on aika linjata EU-asioita pidemmällä tähtäimellä — silloin hallitus antaa hallitusohjelman mukaisesti eduskunnalle EU-poliittisen selonteon.

Arvoisa puhemies! Kiitän lämpimästi kaikkia puheenjohtajuuskauden valmisteluihin ja toteutukseen osallistuneita virkamiehiä niin Suomessa kuin EU-edustustossamme Brysselissä. Suomella on arvostettu virkamieskunta, jonka vahvaan osaamiseen ja ammattitaitoon me voimme luottaa, kun suuntaamme kohti seuraavaa 25-vuotista taivalta Euroopan unionin jäsenenä. Kiitoksia!

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja pyydetään painamalla V-painiketta, ja keskustelun aloittaa suuren valiokunnan puheenjohtaja edustaja Hassi.

14.15 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi hoiti EU-puheenjohtajakauden hyvin, vaikka hallitus vaihtui puheenjohtajakauden kuluessa. Tämä on yksi osoitus suomalaisen yhteiskunnan vahvuudesta.

Mielestäni Suomen EU-puheenjohtajakauden tärkein ja pitkävaikutteisin päätös on Suomen ajama päätös siitä, että EU pyrkii olemaan hiilineutraali vuonna 2050. Tämä antaa EU-komissiolle mandaatin sekä lainsäädäntö- että rahoituspäätösvaikutteisiin, ja ne kaikki auttavat myös Suomea meidän omissa ponnisteluissamme siinä, että Suomi voi olla hiilineutraali vuonna 2035.

Pidän hyvin tärkeänä myöskin sitä Suomen linjaa — ja siitä hatunnosto Suomelle ja ministeri Tuppuraiselle myös — että EU-rahoituskehysneuvotteluissa on tämä oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen nyt vahvasti esillä, toisin sanoen se periaate, että jotta maa voi saada EU-rahaa, pitää myös noudattaa EU:n peruseriaatteita.

14.16 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Haluan aivan erityisesti kiittää hallitusta myöskin tästä ilmastonmuutoksen vastaisesta työstä ja siitä, että me olemme yhdessä Euroopan unionissa edistäneet näitä toimia. Nyt komissio on päättänyt tarttua meidän toiveeseemme ja on esittänyt tämän uuden Green Deal -ohjelman, jolla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

laitetaan merkittävästi Euroopan unionin alueella rahaa liikkeelle, jotta me saamme uutta teknologiaa ja myös uusia keinoja, joilla pystymme vastaamaan tähän ilmastonmuutoksen vastaiseen yhteiseen haasteeseen. Siinä mielestäni Suomi teki merkittävää työtä sekä tämän ilmapiirin rakentamiseksi että konkreettisten ehdotusten tarjoamiseksi.

14.17 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomen EU-puheenjohtajuuskauden saavutukset jäivät vaatimattomiksi. [Vasemmalta: Päinvastoin!] Suomi ajoi EU-budjetin korotuksia 1,07 prosenttiin jäsenmaiden bkt:stä ja ajoi sitä täysillä, kuten kunnon sosialistimaan ja sosialistihallituksen ilmeisesti kuuluukin, ja samalla siinä yritettiin kamppailla itseään ja pienentää maatalousbudjettia. Eli keskusta toisin sanoen ajoi siellä maataloustukien vähennyksiä. Toivottavasti tämä linja ei enää jatku. [Välihuutoja] Me odotamme toki kovasti, mihin neuvottelut menevät.

EU-kansalaisten turvallisuustilanteeseen ei ole tullut muutosta parempaan. EU:n yhteinen turvapaikkapolitiikka jatkuu. Siihen ei ole saatu mitään muutoksia. Elintasopakolaisuus jatkuu. Suomi tosin sentään sisäministeri Ohisalon johdolla pyrki taakanjakoon, eli toisin sanoen lisäämään maahanmuuttoa Eurooppaan ja varsinkin sellaisiin maihin, jotka eivät sitä tahdo. [Eva Biaudet: Millä planeetalla elätte? — Perussuomalaisten ryhmästä: Maa!]

14.18 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän puheenjohtajuuskauteen: Se hoidettiin niin tyyppillisen suomalaisesti, ettei sitä juuri kukaan huomannut. Sitä voidaan sitten miettiä, oliko se hyvä vai huono asia.

Mutta me olemme siis Euroopan unionin jäseniä siksi, että on asioita, jotka kannattaa tehdä yhdessä eurooppalaisittain mieluummin kuin että niitä hoidetaan itse: turvapaikanhaun hillintä, rajaturvallisuus, ilmastonmuutoksen vastainen taistelu, kasvu, digitalisaatioon vastaaminen ja niin edelleen. Siksi meidän kannattaa huolehtia siitä, että näihin on EU:lla riittävät resurssit. Nettomaksaja Britannia lähtee pois. Meillä on meidän entiset tarpeet myöskin, kuten aluekehitys ja maatalous. Minusta on järkevää, että Suomi on valmis maksamaan jonkin verran lisää. Se on yksinkertaisesti järkevää, jotta me saamme meille tärkeitä tavoitteita eteenpäin Euroopan unionissa, kuitenkin samalla niin, että me vaadimme Euroopan unionilta tiukkaa ja järkevää rahojen käyttöä. Mutta halusin vielä tuoda senkin esiin, että nyt on laskettu, että brexitin myötä Britannia tulee häviämään saman verran kuin se on 47 vuoden jäsenyytensä aikana netonnut. Tämä on tärkeää huomata. [Puhemies koputtaa]

Haluaisin kysyä nopeasti: kun meille on todella tärkeää Euroopan yhteisen puolustuskyvyn kehittäminen, niin mitä hallitus aikoo tehdä, jotta Euroopan unionin turvalauseke saisi jotain konkreettista sisältöä?

14.20 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin pääministeri totesi, tämä puheenjohtajuuskauden ohjelma valmisteltiin parlamentaarisesti viime kaudella. Minun mielestäni hallitus on onnistunut erinomaisesti tämän yhdessä sovitun ohjelman jalkauttamisessa ja toteuttamisessa. Kiitos siitä hallitukselle ja ministereille. Prioriteetit olivat hyvin esillä.

Täällä on opposition toimesta moitittu tätä rahoituskehityksen valmistelua. Minulla on tässä edessäni viime hallituksessa valmisteltu pohja, jonka lähtökohta oli se, että kokonaisuus on 1,08 bkt:stä, ja tietääkseni hallitus on lähtenyt suurin piirtein samasta linjasta nyt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

kin. Ja jotta siihen päästään, meidän pitää joistakin uusista prioriteeteista tinkiä, että saamme sille maataloudelle tilaa, niin kuin pääministerikin on ottanut esille. Kannustan jatkamaan tällä linjalla ja toivon, että oppositio tukee tätä linjaa, niin kuin teki viime kaudella.

Muutamia huolenaiheita: Tämä ehdollisuus on nyt ilmeisesti vesittymässä. Toivon, että Suomi pitää sitä esillä, samoiten kuin sitä, [Puhemies koputtaa] että näistä maksualennuksista viimeinkin päästäisiin eroon.

14.21 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi sanoa, että Suomi suoriutui EU:n puheenjohtajuuskaudesta hyvin, etenkin sitä taustaa vasten, että todella kun EU-puheenjohtajuuskautta valmisteltiin, juuri sen alle sattuivat eduskuntavaalit, ja se valmisteltiin parlamentaarisesti yhdessä. Kun EU-puheenjohtajuuskausi alkoi, uusi Euroopan parlamentti aloitti, uusi komissio aloitti, oli brexit-neuvottelut — voi sanoa, että ei varmastiakaan tällaista murroskohtaa enää tulla näkemään, tai ainakaan todennäköisyydet eivät ole sen puolella, että EU-puheenjohtajuuskauden aikana vastaavaa nähdään. Näistä huolimatta Suomi onnistui hyvin. Nimenomaan yhteinen parlamentaarinen valmistelu, tämä oikeusvaltioperiaatteen eteenpäinvieminen — uskon, että se on myöskin tämmöinen lumipallo, joka aikaa myöten kasvaa — ja erityisesti tässä kohtaa tämä yhteinen ilmastotavoite EU:lle. Voi sanoa, että tässä Suomi selviytyi hyvin.

Arvoisa puhemies! Olen puheenjohtaja Orpon kanssa samaa mieltä siitä, että kyllähän tämä brexit on osoittanut sen, että populistien puheet siitä, että EU:n ulkopuolella paratiisi alkaa, [Puhemies koputtaa] ovat osoittautuneet paitsi tyhjiksi myös täysin vahingollisiksi. [Petteri Orpo: Juuri näin! — Perussuomalaisten ryhmästä: Onko näyttöä?]

14.22 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi lähti kolmannelle EU-puheenjohtajakaudelleen melko vaikeista asetelmista, ja vaikka odotuksia oli paljon, kaudesta jäi lopulta melko vähän tuloksia. Puheenjohtajakauden ohjelmassa Suomen tavoitteet olivat kovat ja laajat ja monipuoliset. Puheenjohtajakauden prioriteetteja olivat yhteisten arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, kilpailukykyisempi ja sosiaalisesti eheämpi unioni, EU:n aseman vahvistaminen globaalina ilmastojohtajana sekä kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaaminen. Suomea odotti lisäksi isoina asiakokonaisuuksina maahanmuutto, brexit, ilmastokysymys, EU:n rahoituksesta sopiminen vuosille 21—27 ja lisäksi suuri määrä aikaisemmilta puheenjohtajamailta perittyjä vaikeita lainsäädäntöhankkeita.

Suomen ohjelmassa ei ollut yhtä selkeää tavoitetta ja viestiä, josta Suomen puheenjohtajuuskausi muistettaisiin. Tavoitelista oli epärealistisen laaja. Vertailuna voi mainita Viron. Sen puheenjohtajuus oli erityisen kiitetty. Sen tavoitteessa oli selkeä kärki, ja maa sai vietyä isoja asioita eteenpäin, muun muassa Euroopalle tärkeää digitalisaatiota. Pakko myöntää, [Puhemies koputtaa] että Suomen tavoitelistaan suhteutettuna puheenjohtajakauden onnistumisia tuli lopulta vähän.

14.24 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin Suomen EU-puheenjohtajuuskausi meni erittäin hyvin, ja tämä oikeusvaltioperiaatteen hyväksi tehty työ on saanut tunnustusta Euroopassa. Samaan aikaanhan Suomi toimi myös Euroopan neuvoston puheenjohtajana jonkin aikaa päällekkäin, ja Euroopan unionihan käy parasta aikaa edelleen neuvotteluja Euroopan unionin liittymiseksi Euroopan ihmisoikeus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

sopimukseen. Tämä on todella tärkeä prosessi, ja tavallaan tämä työ, mitä nyt tehtiin esimerkiksi Unkarin, Puolan ja monien muiden maiden suhteen, joissa oikeusvaltiokehitys on ollut todella heikkoa, on mielestäni hyvä alku. Tässä jatkossakin tulee pyrkiä siihen, että ehtona näille erilaisille isoille taloudellisille insentiiveille pitää olla se, että oikeusvaltioperiaatetta kunnioitetaan. Todella toivon, että jatkossakin Suomi ja Suomen hallitus suhtautuu myönteisesti siihen ja edistää Euroopan unionin liittymistä ihmisoikeussopimukseen, joka entisestään vahvistaa myös talouden ympärille syntyneen yhteistyön linkkiä ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteen.

14.25 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, kuten pääministerikin täällä totesi, että oli jo arvo sinänsä, että kaikki puolueet yhdessä kykenivät tekemään sitä Suomen EU-puheenjohtajuusohjelmaa jo viime vaalikaudella, enkä yhtään epäile sitä, että hallitus ei olisi yrittänyt viedä eteenpäin niitä asioita, joita siinä ohjelmassa oli ja jotka yhteisiksi prioriteeteiksi laitettiin. Annan myös tunnustusta siitä, että esimerkiksi tässä ilmastoasiassa on päästy merkittävästi eteenpäin. En usko, että siinä olisi paljon sen pidemmälle voitu päästä.

Samaan aikaan on kyllä pakko sanoa, että kun se Michelin esitys MFF:stä tuli, se ei kyllä ollut ollenkaan edellisen eikä nykyisen Suomen hallituksen tavoitteiden mukainen. Se, että maataloudesta ollaan leikkaamassa 310 miljoonaa euroa, ja se, että oikeusvaltioperiaate on merkittäväällä tavalla vesitetty, ovat oikeasti vakavia asioita, ja tulee kysymys siitä, onko meidän edunvalvonta onnistunut. Arvoisa hallitus, nyt ei riitä pelkästään se, että teen parhaani ja katson, mihin se riittää.

14.26 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus todellakin joutui lähtemään liikkuvaan junaan ja suoriutui silti hyvin. On hyvä muistaa, että Suomi olisi pienenä valtiona erittäin haavoittuvassa asemassa ilman laajempaa kansainvälistä yhteistyörakennetta. On hienoa, että oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia on korostettu, ja on tärkeää, että kaikissa jatkokeskusteluissa ympäristövastuusta muodostuu yhtä läpileikkaava ja tärkeä teema. EU onkin lähtenyt todella hyvin ja rivakasti liikkeelle nyt muun muassa green dealin kanssa. On tärkeää, että saadaan ihan uusi vaihde päälle.

Suomi korosti tavoitteissaan myös tutkimus- ja kehittämistavoitteita ja niiden aikaansaannoksia, ja samoin digitalisaatiota. EU:n on tärkeää ottaa johtoasema myös tutkimuksen ja uuden teknologian, kuten uusien liiketoimintojen, osalta. EU-maat ovat onnistuneet monessa asiassa hyvin: kun katsomme, missä esimerkiksi lapsikuolleisuus on alhaista tai missä lukutaito on korkea, [Puhemies koputtaa] löydämme EU-maita kyllä suuresti tästä joukosta.

14.27 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt viime viikkoina on paljon puhuttu EU:n rahoituskehiksestä eli tulevasta EU:n budjetista. Minusta paljon järkevämpää kuin keskustelu prosenttiyksikön kymmenyksistä on keskustelu siitä, mihin niitä mahdollisia rahoja käytetään, on se sitten 1,08, 1,05 tai 1,00. Niitä pitää käyttää sellaisiin asioihin, jotka hyödyttävät Suomea ja hyödyttävät koko Eurooppaa: ilmastonmuutoksen torjuminen, tutkimus ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan Suomen puheenjohtajakautta, tämä oikeusvaltioperiaatteen esille nostaminen oli tärkeä yhteinen linjaus, ja kyllä täytyy siitä antaa tunnustusta hallitukselle, että sillä saatiin aikaan tämä laaja keskustelu Euroopassa. Nousi Puola esille,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

erityisesti nousi Unkari esille, ja tämä on jatkunut. Tätä ei olisi ollut ilman sitä, että työ tehtiin yhdessä parlamentaarisesti ja haluttiin nostaa tämä asia ja että määrätietoisesti Suomi on nostanut sitä esille.

Kun katsoo Charles Michelin esitystä, siinä oikeusvaltioperiaate ei yhtä voimakkaasti tule esille, ja tämä ehdollisuus kun oli puheenjohtajamaa Suomen kompromissiehdotuksessa ja Suomen tavoitteissa, [Puhemies koputtaa] niin kysymykseni nyt kuuluu: mitkä ovat nyt ne askeleet, että saadaan huolehdittua siitä, että oikeusvaltioperiaatetta ei unohdeta?

14.29 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun meistä tuli EU:n puheenjohtajavaltio, maailmassa ja Euroopassa politiikka oli uhkiin keskittyvää ja epäluuloja kylvää, vihapuhetta viljeltiin, ja oli sellainen ajatus, että Eurooppa ei kykene yhteisesti tekemään tai saavuttamaan asioita. Siinä mielessä haluan antaa täyden tunnustuksen kylä hallitukselle, erityisesti tietenkin pääministerille ja ministeri Tuppuraiselle mutta kaikille muillekin, jotka hoitivat työnsä mielestäni erinomaisesti. Hiilineutraalisuuspäätös mutta myöskin oikeusvaltiokehityksen ja -periaatteen ylläpitäminen niin, että rakennettiin käytännölliset raamit, miten käydään keskustelua, miten Unkaria kuullaan ja niin edelleen, käytännöllisesti mutta systemaattisesti ja määrätietoisesti, mielestäni rakensivat tulevaisuutta varten tällaisia rakenteita, joita voidaan hyvin käyttää. Olen erityisen iloinen, että käytettiin hyväksi myös EU:n perusoikeusviraston läsnäoloa, ja toivoisin, että myöskin EIGEä, siis tasa-arvoinstituuttia, voitaisiin tulevaisuudessa käyttää.

Meidän on aika näyttää meidän kansalaisille, [Puhemies koputtaa] että EU:ssa tehdään yhdessä asioita ja että voidaan ratkaista yhteisiä ongelmia. Esimerkiksi liikkuvuusasia ei voi olla vain rahan liikkumista, vaan myöskin ihmisten, tavallisten kansalaisten, liikkumista.

14.30 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puheenjohtajuuskautta kai voisi kuvailla sanalla ”eleetön”. Ehkä on kovin suomalaista hoitaa asioita mahdollisimman pragmaattisesti. Pääministeri Rinne aloitti ja pääministeri Marin lopetti Suomen puheenjohtajuuskauden. Toki siihen sisältyy haasteellisia aikoja — komission kasaaminen ja brexit hallitsivat tätä puheenjohtajuuskautta — mutta ehkä voisi sanoa, että tässä eleettömyydessä oli se ongelma, että oikeastaan juuri mitään ei jäänyt mieleen Suomen puheenjohtajuuskaudesta ja Suomi ei pystynyt edistämään itselleen tärkeitä tavoitteita. Ymmärrän sen, että puheenjohtajana monessa asiassa joudutaan rakentamaan kompromisseja, mutta tuntuu, että erityisesti tämän monivuotisen rahoituskehityksen aikana juuri niissä tärkeimmissä, maatalouden tukirahoissa, valitettavasti jäimme näitten omien kompromissiemme jalkoihin. Se, että Suomi näissä neuvotteluissa nyt on sitten asemoitunut jonkin sinne nettomaksajamaiden ja toisaalta näitten koheesiovaroja lisää hamuavien maiden välimaastoon, ei välttämättä ole paras mahdollinen neuvottelustrategia, [Puhemies koputtaa] kun kaikki muut nettomaksajamaat kuitenkin katsovat, että tässä vaiheessa on oltava tarkan euron maita ja pidettävä huolta siitä, että ei olla liian helposti kasvattamassa budjetin kokonaistasoa. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt pääministeriltä: onko tämä valittu neuvottelustrategia oikea?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Tuppurainen, 3 minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

14.32 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Edustaja Essayah puheenvuorossaan, kuten myös edustajat Tavio ja Juuso, esitti sen näkemyksen, että Suomen puheenjohtajuuskaudesta ei jäänyt oikein mitään jälkiä eikä mitään mieleen. Tämän voi kyllä hyvin kiistää.

Tässä puheenvuorossani keskityn nyt erityisesti tähän oikeusvaltioperiaatteeeseen, jonka Suomi nosti yhdeksi puheenjohtajakautensa prioriteetiksi, ja hyvästä syystä. Voin kyllä sanoa, että tämä on ehkä se seikka, josta Suomi muistetaan, josta jää pysyvä jälki niistä tuloksista, [Vilhelm Junnila: Mitkä tulokset?] joita Suomi puheenjohtajakaudellaan saavutti.

Miksi, puhemies, Suomi nosti oikeusvaltioperiaatteen prioriteetiksi? Siihen on kaksi hyvää syytä. Ensinnäkin se, että kysymys on EU:n yhteisistä arvoista, asiasta, joka yhdistää unionia — ei jaa, ei luo riitaa, vaan nimenomaan yhdistää unionia. Se on myös asia, jota kansalaiset laajasti tukevat. Viime kesän eurobarometrin mukaan 90 prosenttia eurooppalaisista ihmisistä haluaa tukea ja lujittaa oikeusvaltiota Euroopassa. Tämä on hyvä syy. Toinen hyvä syy on se, että kun me puhumme oikeusvaltioperiaatteesta, niin me emme puhu mistään poliittisista mielipiteistä tai jostain moraalista idealista vaan me puhumme EU:n oikeusperustasta. Oikeusvaltioperiaate on kirjattu EU:n perussopimuksen artiklaan 2 yhdessä tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja demokratian kanssa. Ne ovat niitä arvoja, jotka sitovat kaikkia unionin jäsenmaita. Se on siellä perussopimuksissa, ja kun kenelläkään täällä ei ole ollut halua perussopimuksia muuttaa, niin kai me lähdemme siitä, että perussopimuksia kunnioitetaan ja niitä puolustetaan.

Tätä Suomi puheenjohtajanaan halusi viedä eteenpäin, ja teimme sitä kolmella raiteella. Me teimme sitä diplomaattisesti, maltillisesti, rakentavasti, tavoitteena ennalta ehkäistä oikeusvaltio-ongelmia monipuolistamalla EU:n oikeusvaltiotyökalupakkia. [Vilhelm Junnila: Missä tulokset?] Me loimme siis uusia välineitä oikeusvaltiokysymysten käsittelemiseen Euroopan unionin neuvoston piirissä.

Ennen kaikkea oikeusvaltiodialogi on sen kaltainen asia, jota haluaisin tässä korostaa. Se on positiivinen väline tuoda kaikki jäsenmaat samalle viivalle keskustelemaan siitä, mikä on oikeusvaltion tila unionissa, ja luoda ikään kuin tällaista vertaisnäkemystä hyvistä käytännöistä ja niin edelleen. Tätä me Suomen puheenjohtajakaudella halusimme edelleen kehittää. Emme saaneet aivan kaikkia jäsenmaita tähän mukaan, mutta 26 jäsenmaata kuitenkin tuki Suomen näkemystä siitä, että oikeusvaltiodialogista tulisi vuosittainen yleiskeskustelu oikeusvaltion tilasta unionissa, jatkossa komission laatimien raporttien perusteella.

Toiseksi, puhemies, me otimme myös nämä sanktiomenettelyt työn alle. Puolan osalta komissio oli jo käynnistänyt artiklan 7 mukaiset kuulemiset, ja jatkoimme niitä ja saimme tilannekatsauksia. Otimme kissan pöydälle ja kävimme vaikeita kysymyksiä lävitse. Aivan erityisesti Unkarin kanssa Suomi toimi aloitteellisesti. Euroopan parlamentti oli jo vuosi ennen Suomen puheenjohtajakauden alkua vaatinut, että Unkarin osalta oikeusvaltiokuulemiset käynnistetään, ja me sen teimme, rakentavasti kahdessa eri kuulemisessa ensin yleisesti Unkarin tilannetta käsitellen ja toisessa kuulemisessa keskittyen sananvapautteen, akateemiseen vapauteen ja tuomioistuinlaitoksen riippumattomuuteen.

Puhemies! Me todella teimme myös tämän rahoituskehyksen suhteen sen, mitä meiltä odotettiin. Suomen esityksessä on oikeusvaltiokytkeä EU-rahoituksen ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen välillä. [Puhemies koputtaa] Se lähtee siitä komission esittämästä pohjasta eikä, edustaja Sipilä, ole vesittymässä. On totta, että Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja halusi tuoda jo tässä vaiheessa joitain kompromissiesityksiä pöytään, mutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

siitä muun muassa pääministeri Marin antoi huippukokouksessa selkeäsanaista palautetta muiden jäsenmaiden tuella, ja on hyvä syy odottaa, että tämä asia menee hyvään suuntaan.

14.35 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On hyvä muistaa tässä keskustelussa, että puheenjohtajamaa päättää itse vain yhdestä asiasta: omasta puheenjohtajaohjelmastaan. Se ohjelma oli hyvä, se oli yhdessä tehty, ja siinä oli oikeat painopisteet, mutta sen jälkeen sen toteutuminen on ollut täysin kiinni siitä, mitä vielä viime kaudella 28 jäsenvaltiota yhdessä pystyivät sopimaan. Puheenjohtajamaa pystyy ja voi viedä niitä asioita eteenpäin, mutta se ei voi niitä millään lailla päättää, ja tässä kontekstissa tämä puheenjohtajamaan tehtävän hoitaminen on onnistunut mielestäni hyvin. Painopisteet ovat olleet oikeat. Mikään asia ei ole valmis, EU ei ole koskaan valmis, mutta kyllä minäkin uskon sen, että se perintö, mikä tästä jää, on kuitenkin se, että Suomi on ajanut oikeita asioita ja pystynyt niitä nytkäyttämään eteenpäin. Mutta työ jatkuu, ja me tarvitsemme siihen mahdollisimman laajaa tukea, sekä täältä eduskunnasta että liittolaisia Euroopassa muista jäsenvaltioista.

14.37 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ollut kyllä varannut puheenvuoroa, mutta tämä oli hyvin huomaavaista. [Naurua] — Euroopan unionin puheenjohtajuuskausi Suomelle oli näiden kaikkien korupuheiden mukaan täydellistä. Itse katsoin sitä sivusta vähän huolestuneena. Meidän valtiolla on tällä hetkellä 106 miljardia valtionvelkaa, ja hallitus haluaa luoda taakanjakoa yhteistyössä Euroopan maiden kanssa. Kysyisin lyhyesti: Miten te vastaatte niille kansalaisille, jotka ovat huolissaan tästä kaikesta, että millä rahalla sitä taakkaa jaetaan? Heidän selkänahastaan revityllä veroeurolako, vai mistä te taitotte tämän fyrkan? Töpselistäkö?

Puhemies Matti Vanhanen: Kyllä täällä edustajan nimi painetulla listalla oli, mutta jokin väärinkäsitys siinä oli. Puheenvuoro kuitenkin pidettiin.

14.38 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Euroopan unioni on arvoyhteisö, niin kuin ministeri Tuppurainen tässä äsken jo todisti. Me olemme usean vuosikymmenen ajan voineet todistaa myös, miten rauhaa, vakautta ja vaurautta on pystytty edistämään laajentumisen avulla.

Nyt kun Suomen puheenjohtajuuskauden yhtenä tavoitteena oli nimenomaan Suomen kokonaisturvallisuuden takaaminen, niin olisi ollut kovin tärkeää, että me olisimme saaneet mukaan jäsenyysneuvotteluihin Euroopan unionin rajoilla sellaiset valtiot, joille sillä olisi ollut erittäin suuri merkitys.

Nyt Albania ja Pohjois-Makedonia eivät päässeet mukaan näihin jäsenyysneuvotteluihin, ja me tiedämme Ranskan vetoimuksen sen suhteen, mutta kun komissio on julistanut olevansa ennen kaikkea geopolitiittinen komissio ja varsinkin kun nyt vielä tehdään tätä metodologista tarkastelua ja tehdään näiden kahden maan osalta vielä maa-arviot, niin kysyisin ministeri Tuppuraiselta: voitteko avata sitä tulevaa polkua, ja kun nämä kaksi maata nyt odottavat siellä tuulikaapissa, [Puhemies koputtaa] niin milloin ne pääsisivät neuvottelu-pöytiin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohi, ja sen jälkeen pääministeri.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

14.39 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ministeri Tuppurainen erittäin hyvin aukaisi puheenvuorossaan sitä, miten Suomi on ajanut oikeusvaltioperiaatetta, ja vaikka näyttää siltä, että ehkä ei ole päästy ainakaan vielä maaliin tässä asiassa, niin työ ei ole mennyt hukkaan. Minusta edelleen Suomen kannattaa jatkaa tätä työtä samanlaisella rakentavalla otteella Euroopan unionin keskuudessa ja pitää tätä asiaa esillä jatkossakin. Haluankin kiittää hallitusta puheenjohtajakauden työstä.

On selvää, että eihän kaikkia tavoitteita ja prioriteetteja saada maaliin, mutta myös tuotos rahoituskehityksen osalta on ollut tärkeä, ja siksi hieman hämmentää tavallaan, kun kuuntelee perussuomalaisten puolelta puheenvuoroja, joista tulee semmoinen käsitys, että ei ehkä ymmärretä sitä rahoituskehityksen ja maatalouden ja aluekehitysrahojen tärkeyttä, ja tulee kuva, että jotenkin olisi Suomen etu, mitä vähemmän me maksamme EU:lle, eikä niin, että meidän nettosaanti olisi mahdollisimman hyvä. [Vilhelm Junnila: 310 miljoonaa!] Jos tämä käsitys on väärä, niin toivon, että oikaisette sen, koska tämä on valtavan tärkeä kysymys Suomelle, että me saamme mahdollisimman suuren nettosaannin siellä, ei se, että me maksamme mahdollisimman vähän. [Toimi Kankaanniemi: Johan oli puhetta!]

14.40 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että minä en allekirjoita sitä väitettä, joka tässä salissa on esitetty, että Suomi olisi jollakin tavalla hoitanut puheenjohtajuuttaan näkymättömästi tai eleettömästi. Voin sanoa, että kun itse keskustelen kollegoideni, maiden päämiesten, kanssa, niin Suomea arvostetaan erittäin korkealle ja Suomen puheenjohtajakaudellaan tekemää työtä arvostetaan erittäin korkealle. Me olemme luotettava, pragmaattinen, Eurooppaa eteenpäin vievä maa, ja olemme saaneet puheenjohtajakaudellamme myös tuloksia aikaiseksi. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Näistä haluan korostaa kolmea:

Oli iso saavutus, että viime joulukuussa yhdessä kaikkien jäsenmaiden kanssa saimme sovittua Euroopan unionille hiilineutraalisuustavoitteen vuodelle 2050. Työtä on vielä paljon tehtävänä, mutta tämä oli iso, merkittävä saavutus, josta me voimme olla syystäkin ylpeitä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä se maksoi?]

Toinen iso kokonaisuus on oikeusvaltioperiaatteen eteenpäinvieminen, vahva keskusteluissa pitäminen ja myös kytkeminen osaksi rahoituskehysneuvotteluita. Tämä on iso onnistuminen Suomelle.

Kolmantena isona kokonaisuutena on tämä rahoituskehyskokonaisuus, se, että me teimme sen, mitä meiltä odotettiin. Toimitimme luvut sisältävän neuvottelulaatikon, jonka pohjalta Eurooppa-neuvoston pysyvä puheenjohtaja Charles Michel on nyt oman esityksensä tehnyt, sen tähän Suomen laatimaan esitykseen nojannut. Se on meille kolmas iso kokonaisuus, ja tietenkin siellä sisällä on muitakin onnistumisia, mutta nämä kolme halusin erityisesti nostaa esille.

Mitä tulee tähän monivuotiseen rahoituskehitykseen, josta edelleen neuvottelemme — neuvottelut ovat siis kesken ja niitä tänä keväänä jatketaan — niin on aivan selvää, että kun meidän pitää yhdessä kaikkien jäsenmaiden kanssa saavuttaa yhteinen näkemys, niin ei yksikään jäsenmaa voi sanella sitä lopputulosta ja ratkaisua. Meidän kaikkien pitää tulla toisiamme vastaan, meidän kaikkien pitää kyetä joustamaan, jotta voimme löytää yhteisen näkemyksen Euroopan unionin budjetista. Tämä on aivan selvää. [Puhemies koputtaa] Itse olen pitänyt Suomen prioriteetteja esillä: kohtuullista, matalaa kokonaistaso, maatalouden kehittämisrahoituksen tärkeyttä — sillä on myös ilmastollisesti vaikutusta, miten uudistamme maataloutemme ilmastollisesti kestäväksi — ja kolmantena isona kokonaisuute-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

na oikeusvaltiomekanismin pitämistä mukana budjetissa. Nämä ovat meille selkeitä prioriteetteja. Niitä totta kai Suomen pääministerinä edistän.

14.43 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on puheenjohtajakautensa aikana esiintynyt voimakkaasti oikeusvaltioperiaatteen puolustajana. Ymmärrän, ettei se perussuomalaisille ole mikään saavutus, kun puolue on asettunut tukemaan voimakkaasti Unkaria asiassa viime elokuussa. Unkarin tie on ilmeisesti sitten kyseisen puolueen mukaan myös Suomen tie.

Suomen johdolla Unkaria kuultiin ensimmäistä kertaa sen oikeusvaltiotilanteesta niin sanotussa kurinpitomenettelyssä. Unkarilla on vakavia ongelmia ihmisoikeuksien ja laillisuusperiaatteen kunnioittamisessa. Oikeusvaltioperiaatteen rikkomuksista ei tule olla hiljaa. Olisinkin kysynyt vielä pääministeriltä: miten jatkossa tullaan seuraamaan ja valvomaan Suomen osalta sitä, että oikeusvaltioperiaatetta EU:ssa todellakin kunnioitetaan? Unkari ei valitettavasti tässä ole ainut maa.

14.44 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition rooliin kuuluu arvostella hallitusta. Sitä minä sen sijaan en ymmärrä, että oppositio perussuomalaisten suulla vähättelee Suomen hallituksen toimia kansainvälisillä foorumeilla ja Euroopan unionissa. Kansainväliset tarkkailijat — kaikki, jotka ovat arvioineet Suomen puheenjohtajuutta — toteavat, että se ei ainoastaan ollut pragmaattinen vaan vei myöskin vahvasti asioita eteenpäin, juuri niin kuin pieneltä maalta voidaan odottaakin. [Leena Meren välihuuto]

Tässä on jo lueteltu niitä asioita, jotka ovat olleet vahvasti esillä. Ilmastonmuutos ja kestävä kehitys ovat olleet niitä prioriteettialueita, joihin me olemme panostaneet. Me olemme panostaneet oikeusvaltiokehitykseen, ja siinä on hyvin olennaista ei ainoastaan se, että tätä vuoropuhelua on artikla 7:n pohjalta käyty Puolan ja Unkarin kanssa ja että tämä oikeusvaltiomekanismi on tullut rahoituskehitykseen, vaan myöskin se, että on olemassa pysyvä dialogi, jota käydään kaikkien jäsenmaiden kanssa — kaikkien kanssa. Euroopan unioni on tarkka siitä, että jäsenvaltiot noudattavat sitä arvopohjaa, joka on yhteinen, ja Euroopan unioni kykenee olemaan sitä kautta myöskin malli maailmalle, [Puhemies koputtaa] ja se edellyttää sitä sitten monenlaisessa yhteistyössä kansainvälisen yhteisön kanssa.

Arvostakaa Suomen puheenjohtajuutta!

14.45 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Euroopassa ovat kohta rajat kiinni, ja sen aiheuttaa koronavirus. Meillä on Agenda 2030 -toimintaohjelma, missä on 17 erilaista tavoitetta ja liki 200 erilaista alatavoitetta, ja Suomi on johtavana ottanut tämän Agenda 2030:n ajaakseen. Siellä on myös yhtenä kohtana taata terveellinen elämä ja hyvinvointi. Kysyisin teiltä nyt, kun olette, arvoisa pääministeri, EU:ssa paljon vierailut: Millä tavalla tämä koronatilanne on siellä huomioitu, koska meillä Suomessa ollaan oltu hyvin pidättyväisiä? Me emme ole oikeastaan kuulleet mitään, ettekä te ole meille mitään kertonut. [Paavo Arhinmäki: Huomennahan on pääministerin ilmoitus!] Huomenna saamme kyllä vastauksia, mikä on hyvä asia. Tein tammikuussa jo kirjallisen kysymyksen ja vaadin kuulemisia myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, joita huomenna saamme. Millaisena huolena näette tämän koronataapauksen ja sen, ovatko Euroopan rajat kiinni, ja mitä Suomessa tulee tapahtumaan, jos näin tulee käymään? [Vasemmalla: Malttakaa huomiseen!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

14.46 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta liian vähän käydään keskustelua EU:n kilpailukyvyistä, ja itse asiassa viime kyselytunnillakin toin esiin tämän alustatalouden ja sen merkityksen tällä hetkellä maailmalla. Triljoonat liikkuvat tällä hetkellä, mutta valitettavasti ne triljoonat eivät osu Eurooppaan: 66 prosenttia menee USAan, 30 prosenttia Aasiaan, 3 prosenttia Eurooppaan ja 2 prosenttia Afrikkaan, eli olemme käytännöllisesti katsoen näissä uusissa teknologisissa alustoissa, joissa oikeasti raha, tuottavuus ja kilpailukyky paranevat, Afrikan kanssa samalla linjalla. Ministeri Kulmuni, teitte tänään mielenkiintoisen avauksen www-sivuista, ja se on ihan hyvä avaus, mutta se ei poista sitä faktaa, että digitaaliset sisämarkkinat eivät toimi Euroopassa, ja tähän teidän, arvoisa hallitus, on pystyttävä tekemään muutos tällä kaudella.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Ohisalo, 1 minuutti.

14.47 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Kiitokset edustajille hyvistä huomioistanne. — Täällä on puhuttu kokonaisturvallisuudesta, ja sitähan Suomi puheenjohtajuuskaudellaan edisti. Muutamia esimerkkejä siitä:

Muun muassa eurooppalaisen rajavartiolaitoksen, Frontexin, resursseja on pyritty lisäämään jatkuvasti. Suomi on edistänyt pysyvien rajavartioiden perustamista — asia etenee vahvasti. Tämä on ulkorajavaltion näkökulmasta erittäin tärkeä pointti. Ajattelen, että ilman Suomea tämäkään asia ei välttämättä olisi edennyt näin hyvin.

Toisaalta Suomi on edistänyt terroristisen verkkosisällön poistamista internetissä yhdessä muiden jäsenvaltioiden kanssa. Olemme edistäneet interoperabilitya, eli sitä, että tietojärjestelmät keskustelisivat paremmin keskenään, jotta tietäisimme paremmin eri viranomaisten välillä, ketkä Euroopan unionin alueella liikkuvat ja mitä he täällä tekevät.

Toisaalta pääministerin puheenvuorossa mainittiin hybridiuhat ja niihin varautuminen. Olemme käyneet tällaisia skenaarioperusteisia keskusteluja jäsenvaltioiden kanssa, että kuinka yhdessä puutummme hybridivaikuttamistilanteissa ja millaisia EU:n mekanismeja näissä tilanteissa käyttäisimme.

Yhteinen turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka on ollut agendallamme, [Puhemies koputtaa] ja olemme edistäneet sitä kokonaisvaltaisesta näkökulmasta käsin, eli whole of government, whole of route -ajattelu — emme voi ajatella vain sitä, mitä tapahtuu rajojen sisäpuolella, kun ihmisille on tapahtunut jotain jo rajojen ulkopuolella. [Puhemies koputtaa] On siis keskeistä toimia katsoen myös niitä juurisyitä. — Tässä muutamia ajatuksia turvallisuussaralta.

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutti myös ministereille.

14.49 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah täällä kuvasi Suomen puheenjohtajuuskautta eleettömäksi, mutta minä kuvailisin sitä elegantiksi ennemminkin. Yksin Suomi ei nimittäin pärjää tässä maailman haasteiden edessä, mutta yhdessä ja yhteistyössä muiden kanssa, elegantisti — eleetönkin voi olla hyvin vaikuttavaa toimintaa. [Timo Heinosen välihuuto]

1600-luvulla runoilija Donne totesi näin: ”Yksikään ihminen ei ole saari, täydellinen itsessään; jokainen on palanen mannermaata, kokonaisuuden osa; jos meri huuhtelee mukaansa maakimpaleen, niin Eurooppa pienenee vastaavasti.” Tämä kuvaa minun mielestäni erittäin hyvin Euroopan unionin henkeä. On totta kai ikävää, että brexit tapahtui, ja Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

men puheenjohtajuuskausi osui hyvin kiivaaseen aikaan, mutta se eleettömyys, se eleganssi, jolla se hoidettiin, toivottavasti toimi myöskin esimerkkinä muille Euroopan maille siitä, miten oikeusvaltioperiaate, demokratia, ihmisoikeudet ja lehdistönvapaus ovat core-arvoja, joista pitää pitää kiinni.

14.50 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan hyvä, että oikeusvaltioperiaatteesta puhutaan ja puhutaan konkreettisesti, ja on hyvä sinänsä, että edustaja mainitsi lehdistönvapauden ja näin poispäin. Ehkä kuitenkin mentiin mönkään siinä, että vaikutti siltä, että Suomi ihan turhaan suututti jopa meidän veljeskielikansamme hallituksen, [Paavo Arhinmäki: Hyvän ystävän!] ja kenties voitaisiin ihan pyytää myös kokoomusta lähestymään veljespuoluettaan ja kysymään heiltä, mikä siellä on pielessä.

Mutta tässä hallituspuolueiden edustajien on ymmärrettävästi vähän pakkokin kehua hallitusta, vaikka menisi kuinka surkeasti ja Suomi olisi Marinin hallituksen johdolla häviämässä EU:ssa ihan totaalisesti. [Eduskunnasta: Höpö höpö!] Siis kun Suomi ajoi tuota budjetin korotusta, niin Suomi jäi sen esityksensä kanssa yksin. Financial Timesin arvion mukaan ”ainoa Suomen johtaman huippukokouksen saavutettu konsensus oli se, että lähes kaikki hallitukset vihaavat Suomen suunnitelmaa”. Tässä teille sitä positiivista Suomi-kuvaa. [Leena Meri: Kaikki kehuvat!]

14.51 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan yksi iso ja kysymyksiä on luonnollisesti se, miten se kykenee vaikuttamaan ihmiskunnan kehitykseen: miten meidän pallomme voi, mihin suuntaan se kehittyy, mikä on sen geostrateginen asema, mikä on sen globaali rooli? Tässä suhteessa tietysti aivan ratkaisevaa on se, niin kuin hallitus on moneen kertaan todennut ja toteaa omassa ohjelmassaankin, ja johon presidentti on monasti vedonnut ja julistanut sitä eri foorumeilla, eli mikä on ulko- ja turvallisuuspolitiikan rooli, mikä on puolustusulottuvuuden asema.

Tässä suhteessa on tietysti juuri niin kuin täällä on todettu eri suilla, että me emme yksin määrittele tätä linjaa, mutta voimmeko hallituksen arvion mukaan, arvoisa pääministeri tai arvoisa puolustusministeri, olla tyytyväisiä siihen, miten tässä suhteessa rahoituskehitykset antavat edellytyksiä Euroopan unionin toimia oikeasti vaikuttavammalla tavalla globaali-roolissaan ja kansainvälisen politiikan turvallisuudentuottajan roolissaan maapallolla?

14.52 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puheenjohtajamaita tulee ja menee, ja aika harva muistaa esimerkiksi, mitä Romania tai Slovakia tai Itävalta aikoinaan ovat omalla puheenjohtajakaudellaan ajaneet. Sen takia pitäisi ehkä katsoa pidemmälle, kun tässä kahden kuukauden jälkeen arvioidaan, miten Suomi on puheenjohtajana onnistunut. Suomi on ollut edistyksellinen tällä puheenjohtajakaudellaan nostamalla ennen kaikkea teemoista esiin oikeusvaltiokehityksen ja ilmastopolitiikan, EU:n roolin ilmastojohtajana. Niitä arvioidaan viiden vuoden päästä, kymmenen vuoden päästä, miten EU on onnistunut ennen kaikkea esimerkiksi ilmasto- ja ympäristösaralla.

Viiden ja kymmenen vuoden päästä myöskin toivottavasti arvioidaan sitä, että Unkarin media olisi entistä vapaampi, tai että siellä vaalijärjestelmiä ei muuteltaisi miten sattuu, tai ettei opetussuunnitelmia tehtäisi kulloistenkin poliittisten painoarvojen mukaan. Nämä ovat niitä asioita, joihin on myöskin haluttu puuttua ja katsoa, mitä siellä Unkarissa oikein tapahtuu, ja suosittelisin, että arvioidaan ja toivottavastikin arvioidaan myöskin myöhemmin, mitä oikeastaan ollaan saatu aikaiseksi ja miten EU myöskin kehittyy lähivuosina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson, 1 minuutti.

14.54 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies! Erittäin mielenkiintoista keskustelua. Arvostan kovasti sitä, että suuri osa edustajista on nähnyt sen, että Suomessa on ollut mahdollisuus nostaa oikeusvaltioperiaatetta oikein reippaasti keskusteluun EU-tasolla.

On nimittäin myös niin, että ensimmäistä kertaa EU:n historiassa myös oikeusministerien pöydällä keskusteltiin oikeusvaltioperiaatteesta, ja se tehtiin Suomen puheenjohtajuuskauden ansiosta. [Ben Zyskowitz: Hyvä, jo oli aika!] Tämä on johtanut myös siihen, että myös tästä eteenpäin tullaan näissä foorumeissa keskustelemaan oikeusvaltioperiaatteesta. Tämä on erittäin, erittäin tärkeä kysymys, koska kun me puhumme EU:sta, me puhumme arvoyhteisöstä, ja silloin me puhumme demokratiasta, ihmisoikeuksista ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta. Jos tämä rapautuu, meillä ei ole tulevaisuudessa sitä EU:ta, mitä me tarvitsemme. Sen takia tämä on juuri se jalanjälki, jonka Suomi on jättänyt omalla puheenjohtajuuskaudellaan, ja olkaamme siitä ylpeitä.

14.55 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi Suomen puheenjohtajakauden saavutus, jota tässä ei ole vielä mainittu, on se, että Suomi esti sopimuksetoman brexitin tapahtumisen. Nimittäin brexitinhan oli määrä tapahtua lokakuun lopussa viime syksynä, mutta Suomen hallitus neuvotteli uuden sopimuksen, josta tuli sellainen, että myöskin Britannian parlamentti on sen voinut hyväksyä. Mielestäni tämä on yksi tärkeä Suomen puheenjohtajakauden saavutus.

Mutta olen edustaja Kanervan kanssa samaa mieltä siitä, että kun katsotaan näitä saavutuksia, pitää katsoa nimenomaan sitä, mikä on pitkävaikutteista. Mielestäni Suomen saavutus EU:n sitoutumisesta hiilineutraaliuteen vuosisadan puolivälissä on erittäin tärkeä tai tärkein tällainen pitkävaikutteinen asia. Samoin Suomen toiminta oikeusvaltioperiaatteen sitomiseksi rahankäyttöön, [Puhemies koputtaa] koska jos oikeusvaltioperiaatteista lipsuminen pääsee alkuun, niin sillä tulee olemaan tuhoisat seuraukset koko Euroopalle.

14.56 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Herr talman! En framgångsrik ordförandeperiod börjar vara förbi, och man behöver inte alls vara påskyndad som riksdagsledamot för ett regeringsparti för att konstatera att den var framgångsrik. Man har drivit de frågor som är ur globalt, europeiskt och Finlands intresse med framgång, både när det gäller klimat och när det gäller rättsstatsprincipen. Men nu fortsätter arbetet.

Arvoisa puhemies! Maaseudun kehittämisrahoihin esitetty 10 miljardin euron korotus on myös äärimmäisen tärkeä Suomelle, ja tähän vääntöön toivon kyllä hallitukselle sitkeyttä. Tässä on syytä muistaa, että maaseudun kehittämisrahasto on meille erittäin tärkeä. Se on myös tehokas väline vastata ilmastohaasteisiin.

14.57 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina mainitsi sanan elegantti, että tämä kausi on ollut Suomelle elegantti. Sanoisin näin, että voi olla, mutta onko se ollut suomalaisten näkökulmasta relevanttia, koska kun me keskustellemme näistä EU-asioista, niin päällimmäiseksi tässä salissa nousee ilmastokeskustelu ja oikeusvaltioperiaate. Ne ovat tärkeitä asioita, mutta se, mikä koskee jokaista meistä ja kaikkia kansalaisia, on miten me pystymme varmentamaan huoltovarmuutemme ja koti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

maisen ruuantuotannon tulevaisuudessa. Siksi Suomella ei ole varaa eikä Suomen tule hyväksyä maataloussaantojen huomattavaa leikkausta. Nyt näyttää siltä, että EU:n maataloustuet pienenevät. Se on relevantti asia. Mitä tapahtuu, jos maataloustuet pienenevät 300 miljoonalla eurolla? En saanut siihen kunnan vastausta viime torstain kyselytunnilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen, 1 minuutti.

14.58 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Kuten tässä moneen kertaan on tullut esille, yksi Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tavoite oli ilmastopolitiikka ja se, että koko EU sitoutuu 2050 hiilineutraalisuustavoitteeseen. Tämän me saavutimme, kuten pääministeri tässä kertoi, ja se yksi ratkaiseva asia oli se, että ilmastokysymyksestä ei keskusteltu vain ympäristöneuvostossa vaan ilmastokysymys läpäisi aivan koko EU:n. Kaikissa neuvostoissa tämä näkökulma otettiin huomioon, ja näin sen pitää ollakin.

Suomella oli myös ratkaisuja ilmastomuutokseen, ja se on kiertotalous. Siinä yhdistyvät niin ilmastokysymys, niin resurssiviisaus, niin luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen kuin EU:n kilpailukyky. Tämä viesti oli hyvin vahva, ja tästä saimme paljon kiitosta, että toimme kiertotalouden ratkaisuna tämän ajan ongelmiin. On ilo huomata, että myös Euroopan komissio on nyt vahvasti ottanut sen omaan ohjelmaansa. Siinä on meillä ratkaisuja tämän yhteisen haasteen edistämiseksi.

14.59 Hussein al-Taeed (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos minunkin puolestani onnistuneesta EU-puheenjohtajuuskaudesta. Nythän meitä totta kai kaikin puolin kiinnostaa se, miten me saamme kaikkia erilaisia ilmastotavoitteitakin läpi tulevaisuudessaakin niin, että ei tingittäisi samanaikaisesti esimerkiksi siitä, miten tai mitä suomalaiset syövät. Kun tätä ajattelee, tässähän on Suomi luonut kehikon, hiilineutraaliustavoite 2035, ja sitten samanaikaisesti ajanut EU:ssa läpi 2050-tavoitetta. Eli meillä on itse asiassa etulyöntiasema nyt houkutella ne ilmastomiljarit, jotka liittyvät innovaatioon ja tuotekehitykseen ja muuhunkin ja jotka tästä nyt voisi irrottaa tulevaisuudessa.

Samanaikaisesti brexit tapahtui, ja sieltä on nyt poistumassa käytännössä valtava teknologiajätti, mikä avaa suomalaisille ja Suomelle mahdollisuuksia luoda se ilmasto-supercell, se ilmasto-nokia tulevaisuudessa. [Puhemies koputtaa] Luulen, että tämän meidän 2035-kehikon kautta me olemme nyt etulyöntiasemassa, ja sen vuoksi kiitos elegantista ohjelmasta.

15.00 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli hyvä, että edustaja Östman otti esille nämä konkreettiset vaikutukset. Hallitus puhuu nyt arvoyhteisöstä. Ainakin silloin kun olen itse joskus aikanaan äänestänyt EU-jäsenyydestä, minusta se oli silloin ensisijaisesti talousliitto, jossa tavarat, palvelut ja pääomat liikkuvat. Nyt me olemmekin yhtäkkiä jossakin yläkäsitteessä ”arvoyhteisö”. [Kimmo Kiljusen välihuuto]

Ministeri Tuppurainen, te totesitte, että EU-kansalaiset kannattavat oikeusvaltioperiaatetta, mutta siinä samassa tutkimuksessa yli 56 prosenttia ihmisistä totesi, että he eivät tiedä riittävästi oikeusvaltioperiaatteesta. Tämä on minusta aika huolestuttavaa, että me täällä julistamme, että kaikki haluavat oikeusvaltioperiaatetta ja komission pitäisi poliittisessa työssään rangaista valtioita, jotka eivät noudata oikeusvaltioperiaatetta, kun me emme kukaan oikeastaan edes tiedä, mikä se on. Edustaja Lindtman sanoikin erittäin ansiokkaasti,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

että se on lumipallo, joka koko ajan muuttuu. Sehän siinä se ongelma juuri onkin, että poliitikot päättävät joka päivä mielipiteidensä perusteella, [Puhemies koputtaa] mitä maata rangaistaan mistäkin toiminnasta. Ensin pitäisi määritellä, mitä te edes haluatte. [Eva Biaudet: Se on juuri päinvastoin!]

15.02 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen puheenjohtajuuskauden tavoitteet olivat hyviä. Ilmastonmuutoksen torjuminen, oikeusvaltioajatuksen korostaminen ja muun muassa budjettiraamin edistäminen olivat kunnioitettavia ja kunnianhimoisia tavoitteita, mutta kyllä tässä salissa olisi hyvä olla rehellinen ja kaikkien todeta, että ne jäivät joko kokonaan toteuttamatta tai vesittyivät huomattavasti. Esimerkiksi tämä hiilineutraaliustavoite: eiväthän EU-maat sitoutuneet sen toimeenpanoon.

Yksi sellainen menestystarina EU:ssa on ollut opiskelija- ja koulutusvaihto Erasmus, jonka kautta yli 300 000 suomalaista on päässyt vaihtoon, ja itse asiassa meidän kansainväliset vaihdot tehdään tulevaisuudessakin tämän Erasmus+-ohjelman kautta lähes kokonaisuudessaan meidän kaikilta koulutustasoilta. Kysyisin koulutus- ja tiedeministeri Kososelta: minkälaiseen vaiheeseen nämä neuvottelut saatiin, ja mitä uutta tämä hieno ohjelma toivottavasti jatkossa suomalaisillekin nuorille tuo?

15.03 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös itse kuulun niihin, jotka oikein tyytyväisenä seurasivat Suomen EU-puheenjohtajuutta ja sitä, miten elegantisti ja fiksusti pääministeri ja EU-vastuuministeri tehtävänsä hoitivat.

Euroopan yhteisö perustettiin aikoinaan toisen maailmansodan jälkeen rauhan ja vakauden ajatukselle, ja vuosikymmenien aikana se kasvoi 28 maan kokonaisuudeksi. Nyt oikeastaan kysyisinkin vastuuministeri Tuppuraiselta: miten luonnehtisitte Euroopan unionin henkistä tilaa tällä hetkellä, kun on tiedossa, että Iso-Britannia, joka oli merkittävä vastuunkantaja tässä yhteisössä, on poistumassa?

15.04 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska ilmastokriisi on niin akuutti ja vaatii niin mittavia toimia joka tasolla, on aivan selvää, että se on nimenomaan asia, joka on relevantti, ja se on asia, joka on konkreettinen, ja se on myös asia, jolle on hyvin laaja suomalaisten enemmistön tuki niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Suomelle tämä puheenjohtajuuskausi oli tosiaan ainutlaatuinen mahdollisuus edistää EU:ssa ilmastotoimia ja olla kokoaan suurempi, niin kuin me haluammekin olla ilmastotyössä.

On muutenkin erittäin tärkeää, että EU on vahva johtaja ilmastotoimissa. Se on myös meidän etumme. Suomen kaudella vahvistettiin Eurooppa-neuvostossa tämä tavoite, ja on totta, että kaikki maat eivät sitoutuneet sen toimeenpanoon, mutta se oli vain yksi maa, joka oli Puola. Toivonkin, että nyt sitten ensi kesäkuussa Suomen kokemuksta puheenjohtajamaana hyödynnetään, kun tätä viedään eteenpäin.

Minä haluaisin vielä kiittää siitä, että Suomi otti tavoitteeksi myös eläinten hyvinvoinnin edistämisen, [Puhemies koputtaa] koska se on myös asia, josta eurooppalaiset ovat hyvin laajasti huolissaan.

15.05 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kanerva tässä tovi sitten osoitti kysymyksen tännepäin liittyen EU:n puolustusyhteistyön kehittämiseen. Suomihan on pitkään ja johdonmukaisesti tukenut sitä, että puolus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

tusyhteistyötä kehitetään meidän nykyisen hallitusohjelman ja myös aikaisempien selonte-kojen mukaisesti. Nämä keskeiset aloitteet, puolustusrahasto ja sotilaallinen liikkuvuus, ovat Suomelle tärkeitä ohjelmia, ja oikeastaan näitä pitäisi tarkastella vähän laajemmin kuin niitten keskimääräistä saannosta, mitä ne tarkkaan antavat. Ne pitää pystyä näkemään laajempina eurooppalaisina hankkeina. Kyse on Euroopan puolustamisesta, jos sen näin laitan.

Niin kuin kaikki tiedämme, tämä rahoituskehys on melkoinen palapeli, ja täytyy ymmärtää, että osana kokonaisharkintaa ja yleistä leikkaustavoitetta myös näihin puolustusta koskeviin aloitteisiin on kohdistunut tai kohdistumassa jonkinnäköisiä leikkauksia. Se kuitenkin on todettava, että ne ovat saamassa nykyistä rahoituskehyskautta enemmän rahoitusta, ja molemmat ohjelmat ovat uusia aloitteita.

Eli voisi summata, arvoisa puhemies, että kehysneuvottelut ovat edelleen kesken ja puolustuksen aloitteet etenevät mutta mitään jättiharppauksia ei nähtävästi ole näköpiirissä.

15.06 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on aiheellista muistaa kaksi asiaa: Ensinnäkin se, että täällä eduskunnassa yhdessä viime kaudella muodostettiin parlamentaarisesti valmisteltu ohjelma. Sen jälkeen Suomen roolina puheenjohtajamaana oli viedä kaikkien jäsenmaiden näkemystä mahdollisimman lähelle toisiaan. Tässä voimme sanoa onnistuneemme. Kaikki Suomen tavoitteet etenivät, ja toisaalta puheenjohtajamaan tehtävistä tärkein eli seitsemänvuotisen budjetin neuvottelut eteni siihen pisteeseen, että pystyimme luovuttamaan esityksen Michelille.

Nyt tärkeintä on keskittyä omien tavoitteidemme ajamiseen. EU-tason ilmastotyötä edistetään green dealin muodossa, oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen on edelleen agendalla, ja erityisesti Suomen rahoitussaanon kasvattaminen aluekehityksen ja maatalouden mutta myös liikenne-, infra- ja koulutusrahoituksen osalta.

15.07 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n ulkorajojen valvonta ja unionin turvallisuuteen panostaminen ovat varmasti hyviä satsauksia, ja ne ovat juuri sitä pragmatismia, mutta sen lisäksi EU:n puheenjohtajuuskauden tavoitteena oli saada aikaiseksi myös enemmän yhteistä turvapaikkapolitiikkaa. Tarkoituksena oli siis jakaa Etelä-Eurooppaan saapuvia ihmisiä tasaisemmin jäsenmaiden välille. Meille realisteille oli alusta asti selvää, että tässä ei tulla onnistumaan. Taakanjako ei unionitasolla toimi riippumatta siitä, onko se niin sanotusti sitovaa vai niin sanotusti vapaaehtoisuuden pohjalta tapahtuvaa.

Suomi on perinteisesti ollut yksi niitä harvoja maita, jotka täyttävät kiintiönsä. Sisäpoliittisista syistä Suomi juuri nyt haluaa erityisesti niin sanotusti kantaa vastuuta. Tosiasia on se, että tällä tavalla eivät Eurooppaan ja pohjoiseen haluavat ihmiset koskaan loppu. Kysyisinkin hallitukselta: kuinka kauan uusimman päätöksen mukaiset 175 Kreikasta ja muualta Välimereltä tuotavaa ihmistä pitävät hallituksen vastuun kannettuna, [Puhemies koputtaa] ja milloin on pakko tehdä seuraava päätös?

15.08 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsotaan eteenpäin rahoituskehysneuvotteluja, niin siellä on tietenkin haasteena tämä iso leikkaus maatalouden ja maaseudun tukiin, mutta minusta pitää olla aivan selvää, että Suomi ei voi ajaa näitä näiden uusien prioriteettien kustannuksella. Niiden rahojen on löydettävä muualta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

Euroopan unionin budjetista — ei Horizonista, ei Erasmuksesta, ei puolustuksesta, ei turvapaikkapolitiikasta tai maahanmuuton hillinnästä.

Toinen asia: Tämä Suomen saanto tullaan viime kädessä ratkaisemaan neuvotteluissa ja niin sanotussa kirjekuudessa. Muistutan seitsemän vuoden takaisesta tilanteesta, kun kolmikko pääministeri Katainen, maatalousministeri Koskinen ja eurooppaministeri Stubb saavutti erinomaisen tuloksen, leikkaukset Suomen maaseudulle jäivät hyvin pieniksi ja Suomen maksuosuus sitä kautta järkevöityi. Toivotan teille menestystä ja voimaa tähän neuvotteluun.

15.09 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaankaan kokonaisuutta ei saada kasaan ilman, että komission ehdottamista uusien prioriteettien summista tingitään, niin kuin viime kaudella jo totesimme, kun teimme tätä yhteistä vaikuttamisen pohjaa. Tämä maatalouden kakkospilarihan, mikä on Suomelle tärkeä, on sikäli erikoinen kohta EU:n budjetissa, että siinä Suomi on nettosaaja, eli mitä ylemmäs saamme sen hinattua, niin sitä parempi on myöskin meidän kokonaissaantomme. Ja niin kuin edustaja Orpo tuossa totesi, lopultahan tämä ratkaistaan siinä kansallisessa kirjekuudessa, ja toivon todella, että maatalous on sitten siinä meillä ykkösenä.

Tämän ehdollisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen saaminen sinne budjetin perustaan on kyllä iso askel, ja toivon, että siitä ei tule sellainen kuin nyt Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja ehdotti vaan että sinne saadaan näitä Suomen ehdotuksen taustoja mukaan. Vielä lopuksi totean, että kyllä kansanedustajan pitää pystyä tuolla torilla selittämään, mikä on oikeusvaltioperiaate. [Leena Meren välihuuto]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Tuppurainen, minuutti.

15.11 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Vastaan aluksi edustaja Virolaisen kysymykseen laajentumisesta: Suomi piti esillä Länsi-Balkanin maiden tilannetta. Siellä ennen kaikkea Pohjois-Makedonia ja Albania haluavat käynnistää jäsenyysneuvottelut, ja neuvottelut ovat meneillään Montenegron ja Serbian kanssa. Tunnetuista syistä emme puheenjohtajakauden aikana vielä tässä asiassa päässeet eteenpäin. Se vaatii yksimielisyyspäätöksen, ja jos yksimielisyyttä ei ole, niin asia ei etene. Mutta nyt liikkuu. Eilen yleisten asioiden neuvostossa komissaari Olivér Várhelyi, joka laajentumisesta vastaa, esitteli uuden laajentumisen metodologian, joka on selkeä askel eteenpäin, ja sai nimenomaan myöskin näiltä kriittisiltä mailta — Ranskalta, Tanskalta, Hollannilta — vihreätä valoa. Siinä kootaan nämä laajentumisasiat ikään kuin poliittisemmiksi klustereiksi ja korostetaan Suomelle mieluisasti demokratiaa, taloutta ja oikeusvaltioperiaatetta, jolloinka tämän uuden metodologian valossa, mikäli komission maaraportit sitä puoltavat, olen toiveikas sen suhteen, että ennen toukokuun huippukokousta Länsi-Balkaniin liittyen, joka on Zagrebissa, asiasta voitaisiin saavuttaa jo ratkaisu. Tämä olisi askel eteenpäin ja tärkeä viesti myöskin siitä, [Puhemies koputtaa] mitä geopolitiittinen komissio käytännössä tarkoittaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kosonen, minuutti.

15.12 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen: Arvoisa puhemies! Koulutuksen saralla olemme todella tyytyväisiä esimerkiksi tähän yhteiskokoukseen valtiovarainminis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

tereiden ja opetusministereiden kesken. Se oli ensimmäinen yhteiskokous, ja halusimme sillä nimenomaan viestittää, miten tärkeää osaamisen vahvistaminen on koko Euroopan kilpailukykyä ja jatkoa ajatellen. Siitä on myös kiinni se, voimmeko vastata ilmastonmuutokseen sillä tavalla kuin haluamme ja mitkä olivat Suomen korkeat tavoitteet.

Edustaja Heinospelte vastaus tähän Erasmus-kysymykseen: Saimme hyviä tuloksia näillä meidän neuvottelukierroksilla. Muun muassa pääsimme ohjelman liikkuvuudesta, virtuaalisen yhteistyön muodoista, inklusiosta ja eurooppalaisesta lisäarvosta päätöksiin, ja vielä jäi jonkun verran mietittävää ohjelman hallintoon ja budjettiin sekä kolmansiiin maihin liittyen, ja odotammekin nyt mielenkiinnolla Kroatian jatkoa näissä neuvotteluissa. Saimme myös koulutuksen, nuorison ja liikunnan alalla paljon palautetta siitä, [Puhemies koputtaa] kuinka luotettavia ja ratkaisukeskeisiä meidän neuvottelijat olivat. Eli kiitoksia vain kovasti virkamiehille. He ovat rautaisaa sakkia.

15.13 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi asetti puheenjohtajuuskaudelle kunnianhimoiset tavoitteet, joiden saavuttamisessa onnistuttiin mutta jotka vaativat vielä johdonmukaista työtä konkretisoituakseen.

Haluan vielä nostaa oikeusvaltioperiaatteen, koska sen edistämisestä voidaan oikeasti olla ylpeitä. Periaate on keskeinen arvo, jonka päälle Euroopan unioni rakentuu. Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet sen noudattamiseen liittyessään unioniin. Mielivaltaisuuksien estämisen, yksilön oikeuksien toteutumisen ja unionin ulkoisen uskottavuuden takia oikeusvaltioperiaatteen puolustaminen on verrattavissa koko unionin olemassaolon puolustamiseen.

Edustaja Meri, EU on suuri rauhan ja vakauden projekti, jonka työkaluja mainitsemasi talous on. Suomi priorisoi puheenjohtajuuskaudellaan oikeusvaltioperiaatteen puolustamista ja ajoi EU-rahoituksen ehdollistamista perusarvojen noudattamiseen, huolimatta siitä, että Puola ja Unkari vastustivat äänekkäästi. Aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn ansiosta kirjaus kuuluu sinne monivuotisen rahoituskehityksen pohjaesitykseen, [Puhemies koputtaa] ja sitä todella tulee puolustaa, että se siellä säilyy.

15.14 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n terveysministerit kokoontuivat 13. helmikuuta, mutta toisin kuin edustaja Juvonen, maltan odottaa kyllä huomiseen tästä aihepiiristä käytävää keskustelua.

Olen kuunnellut tätä korkeatasoista keskustelua ja tunnen erityistä hengenheimolaisuutta kokeneiden kansanedustajien — Tuomioja, Kanerva, Hassi — pitkään perspektiiviin näissä asioissa. Itse olin vuonna 99 SDP:n ehdokkaana eurovaaleissa, ja täytyy sanoa, että omatkin asenteeni ovat noista vuosista jossain määrin muuttuneet. Silloin taisi vaalitunnukseni olla lääkäriammattiini viitaten ”Parantava piikki Brysselin byrokraatiaan”. Tänä päivänä korostaisin ehkä vallan toisenlaisia kysymyksiä.

Olen erittäin tyytyväinen tähän meidän EU-puheenjohtajuuskauteemme, ja on helppo nähdä, että varmasti kannatus EU-jäsenyydelle, joka vuonna 94 oli 57 prosenttia, olisi tällä hetkellä jotain 80:n luokkaa, ellei ylikin.

15.15 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marin ja myös ministeri Kosonen mainitsivat, että virkamiehet tekivät erittäin hyvää työtä EU-puheenjohtajakaudella, ja olen samaa mieltä. Sen vuoksi onkin ihmeellistä, että näitä avustajia vielä tarvitaan puheenjohtajakauden jälkeinkin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

Edustaja Orpo mainitsi EU-yhteistyön merkityksestä, ja toiveeni on, että tämä näkyisi kansallisena etuna. Silloin kun Orpo toimi sisäministerinä, länsirajan yli marssi kymmeniätuhansia ihmisiä ilman, että muuta tehtiin kuin kannettiin laukut ja toivotettiin tervetulleeksi. Silloin EU-yhteistyö näkyi vain kielteisenä taakanjakona.

Edustaja Sipilä toivoi maaseudulle tilaa. Toivon, että tämä ei tarkoita, että taistelusta 310 miljoonan euron maataloustuista luovuttaisiin.

Edustaja Kiljunen piti täällä värikkään puheenvuoron, juhlisti arvopohjaa ja saavutuksia EU-puheenjohtajakaudella. Nyt kuitenkin maksusuotemme kasvaa ja maataloustuet uhkaavat pienentyä. Suomen kansalaiset eivät pidä näitä myönteisinä saavutuksina vaan keskiluokkaan osuvana ruuvin kiristyksenä. [Puhemies koputtaa] Uskon kuitenkin, ettei edustaja Kiljunen huseeraa meisseli kädessä, mutta hallituksen prioriteeteista ei saa jämäkkää kuvaa. Kysyn ministeri Kulmunilta: onko teillä jämäkkä vai löysä tilannekuva EU-puheenjohtajakauden ajalta?

15.17 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jaksavat sinnikkäästi laulaa samaa lauluun unohtaen täysin sen, että he olivat samassa hallituksessa vuonna 2015, kun Eurooppa jäi laajamittaisen maahantulon jalkoihin. Silloin aivan yhdessä usean heidän edustajansa kanssa yksimielisesti tehtiin päätöksiä siitä ja todettiin, että turvapaikanhakijoita ei voitu pysäyttää rajalle. Sen jälkeen asiaa lähdettiin hoitamaan ja tilanne otettiin haltuun.

Sen jälkeen, vuosien jälkeen Suomeen ei ole juuri ketään tullut, ja tämä on tilanne tänään. [Leena Meren välihuuto] Sitä varmasti on vaikea myöntää, koska lypsävä lehmä saattaisi ehtyä, jos laajemmin havaittaisiin, että meillä ei tällä hetkellä ole ongelmaa maahanmuuton osalta. Mutta se, mikä on ongelma, on se, että meillä ei ole eurooppalaista ratkaisua. Sen eteen pitää tehdä töitä. Hyvät perussuomalaiset, me tarvitsemme siihen Euroopan unionia. Te tarvitsette Euroopan unionia siihen, että nämä asiat saadaan ratkeamaan.

15.18 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hieman ihmettelen keskustelun sävyä, kun kuitenkin nämä tavoitteet tätä puheenjohtajuuskautta varten asetettiin yhdessä parlamentaarisesti. Elikkä kun asetimme tavoitteet, niin ammumme nyt itseämme jalkaan molemmilla pyssyillä, että saamme itseämme moitittua. Totta kai itseironia on hyvä asia, mutta ei tällä mittakaavalla missään tapauksessa.

Annan suuren arvon pääministeri Marinille, joka on rohkeasti puolustanut suomalaisia maatalous- ja aluekehitysrahoja. Se muuten näkyi monessa tv-uutislähetyksessäkin eräänä iltana, ja pitäisi tulla myös opposition tietoon, että sen puolesta tapellaan tosissaan. Myös hallitusohjelman linjaukset sen suhteen ovat erittäin hyvät. Että ei kannata siitä meteliä pitää, kun siinä ei ole ongelmaa. Totta kai kun moni valtio neuvottelee ja vahvoja johtajia on paljon, jokainen puolustaa omaansa. Se on selvä asia.

Mitä tulee tähän keskusteluun oikeusvaltioperiaatteesta, olen hieman huolissani. Koko Euroopan unionin iso liima on siinä, että se on rauhan yhteisö, joka nojaa tiettyihin perusarvoihin, joita kunnioitetaan, mutta nyt tuntuu, että nämä arvokkaat arvot eivät ole kovin monen suosiossa näissä puheenvuoroissa, mitä äsken kuulimme. Mutta toivon mukaan tässä järki voittaa ja rauhanyhteisö menestyy, [Puhemies koputtaa] koska se on meille kaikkein tärkein asia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Löfström, ja sen jälkeen pääministeri.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

15.19 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n kulmakiviä ovat yhteiset arvot — demokratia, oikeusvaltio ja vapaus. Suomi on puheenjohtajuutensa aikana aktiivisesti ajanut juuri näitä asioita ja saanut siitä paljon tunnustusta. Olen ylpeä siitä, että hallitus on ajanut tätä asiaa niin vahvasti EU:n puheenjohtajuuden aikana.

Meidän on sanottava vastaan, kun joku tinkii yhteisistä perusoikeuksista. Tällaisia tapauksia on aivan liian kauan lakaistu maton alle toteamalla, että ei pidä sekaantua muiden asioihin. Oikeuslaitoksen riippumattomuuden purkaminen ei kuitenkaan ole kenenkään sisäinen asia, ei niin kauan kuin ottaa vastaan EU-varoja ja on EU:n jäsen. Sehän on ollut kaikille maille vapaaehtoista. EU:ta ei tule kohdella pankkiautomaattina.

Ärade talman! EU är ingen bankautomat. EU-länder kan inte med ena handen ta emot EU-pengar och med andra handen montera ner demokratiska institutioner. Därför behövs villkor och mekanismer för att länder som bryter mot de gemensamma värderingarna inte kan få EU-pengar.

15.20 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Haluan keskittyä tässä vastauspuheenvuorossani erityisesti maatalouden kehittämisrahoitukseen. Se on noussut useissa puheenvuoroissa tässä salissa esiin.

On aivan selvää, eduskunnan hyväksymien linjausten mukaisesti, että tämä on Suomen keskeisiä prioriteetteja rahoituskehysneuvotteluissa. Meillä prioriteetit ovat matala, kohtuullinen kokonaistaso, maatalouden kehittämisrahoituksen turvaaminen — me näemme, että tämä on myös ilmastonmuutoksen torjumisen näkökulmasta tärkeää, jotta me saamme meidän maatalouttamme kehitettyä ilmastollisesti kestävämmäksi — ja kolmantena isona kokonaisuutena tämä oikeusvaltiomekanismi eli oikeusvaltioperiaatteen kytkeminen myös EU-budjettiin. Nämä ovat meidän keskeiset prioriteettimme.

Suomen puheenjohtajamaana tekemässä kompromissiesityksessä neuvottelulaatikoksi, joka sisälsi luvut, maatalouden kehittämisrahoituksen taso oli 10 miljardia suurempi kuin komission esittämässä, kun sitä verrataan komission alkuperäiseen esitykseen. Nyt me olemme saaneet Charles Michelin ehdotuksen. Siinä tämä pohja on maatalouden kehittämisrahoituksen osalta 2,5 miljardia korkeampi verrattuna komission esitykseen. Itse asiassa siinä viimeisimmässä versiossa, jota viime viikolla käsitelimme neuvotteluissa monivuotisesta rahoituskehuksesta, oli jo nostettu tätä maatalouden kehittämisrahoitusta noin 5 miljardiin verrattuna komission alkuperäiseen esitykseen. [Puhemies koputtaa] Eli suunta on oikea mutta meidän näkökulmastamme vielä riittämätön, ja maatalouden kehittämisrahoituksen turvaaminen on totta kai Suomelle aivan keskeisiä prioriteetteja, jota me pidämme vahvasti esillä neuvotteluissa.

15.22 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Honkonen viittasi Suomen puheenjohtajuuteen Euroopan neuvostossa. Strasbourgissa todella keuhuttiin molempia puheenjohtajuuksia yli maan ja yli puoluerajojen, ja siitä kiitokset meidän hienolle ministeristölle.

Oikeusvaltio ei kuulu vain Euroopan neuvostolle, vaan sen kytkeminen Euroopan unionin varoihin oli aivan todella tärkeää, koska oikeusvaltiokehitys ei uhkaa ainoastaan demokratiaa ja ihmisoikeuksia vaan myös meidän EU:n rahoituksen hyväksyttävyyttä. Unkaria ja Puolaa hallitseva oikeisto on hyvin korruptoitunut. Meidänkin rahat valuvat vallanpitäjien lähipiirien taskuun sillä välin kun näiden maiden johtajat lietsovat vihaa vähemmistö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

töjä kohtaan ja vievät huomion pois omista tekemisistään. Ihmettelen, että perussuomalaisetkin tällaista toimintaa Euroopassa tukevat. [Leena Meren välihuuto]

Olisin toivonut vielä enemmän tuloksia veroparatiisien vastaisesta taistelusta. Siinä Suomen hallitus teki hyvää työtä, mutta se on toki aika kova taistelu.

Minusta nämä kaksi teemaa on tärkeää pitää Suomen kärkitavoitteina jatkossakin.

15.23 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varojen väärinkäyttö ja siitä rankaiseminen on aivan eri asia kuin arvojärjestelmä ja siitä eri mieltä olemisesta rankaiseminen. Tämä äskeiselle puhujalle. Perussuomalaiset eivät kannata sitä, että EU:n varoja käytetään väärin. Täysin väärä tieto. [Jussi Saramon välihuuto]

Kun tässä puhuttiin, että ei saisi oikein kritisoida tätä oikeusvaltioperiaatetta, ja edustaja Sipilä toi esille, että kansanedustajan pitää osata kertoa tämä toreilla ja turuilla, niin olisin halunnut todeta, että nythän ei ollut kysymys siitä, vaan siitä, että EU-kansalaiset kertovat, että he eivät oikein tiedä, mistä on kysymys, ja kysyin sitä, että mitä heille vastataan, mitä hallitus heille vastaa. Kyllä minä voin kertoa, mitä oletettavasti te pidätte oikeusvaltioperiaatteena, mutta ei kai se minun tehtäväni ole käydä kertomassa pitkin toreja ja turuja, vaan eiköhän se ole ihan EU:n tehtävä kertoa kansalaisilleen, mitä haetaan ja mistä halutaan sanktioita.

Vielä teille, oikeusvaltioperiaatteen puolustajat: Te ajatte sitä, että oikeusvaltioperiaatteen tulkintaa tekevät poliitikot, ei tuomioistuimet. [Puhemies koputtaa] Komissio nimittäin muodostuu poliitikoista, ei tuomioistuimesta.

15.24 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Östman jo aikaisemmassa vaiheessa ja nyt Meri ja Junnila toivat esille sen, mitä relevanttiutta suomalaisille näiden hallituksen prioriteettien ajaminen Euroopan unionissa on antanut.

Täällä jo edustaja Kivelä viittasi siihen, että ilmastonmuutos koskee muuten kaikkia suomalaisia.

Oikeusvaltioperiaate, josta täällä nyt juuri kysytään: Perussopimusten ensimmäisissä artikloissa on selkeästi määritelty, mikä yhdistää unionin kansat toisiinsa. [Leena Meren välihuuto] Juuri sen takia edustaja Sipilä kertoi, että se on meidän tehtävämme kertoa. [Leena Meren välihuuto] Siellä on demokratia, siellä on perusihmisoikeudet, siellä on oikeusvaltioperiaate, siellä on suvaitsevaisuus, siellä on yhteisvastuu. [Leena Meren välihuuto] Käydään ne kaikki lävitse yhdessä. Niitä me yhdessä edistämme täällä Euroopassa, ja se auttaa myöskin suomalaisia. [Leena Meri: Syylistätte EU:n kansalaisia!]

Hallituksen ohjelmassa oli selkeästi myöskin tavoitteena tähän kilpailukykyyn lisätä hyvinvointitalouskomponentti, sosiaalisen Euroopan komponentti. Sekin koskee meitä kaikkia suomalaisia.

Älkää turhaan hämätkö tätä asiaa. [Puhemies koputtaa] Näiden yhteisten tavoitteiden vieminen sekä Euroopassa että Suomessa on kaikkien kansalaisten yhteinen etu. [Leena Meri: Ei me olla hämäännytty, vaan kansalaiset ovat!]

15.26 Ben Zyskovicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksi unionin epäonnistuminen Suomenkin puheenjohtajakaudella oli tietysti pyrkimys yhteiseen ja hallittuun maahanmuuttopolitiikkaan, jossa jo unionin ulkorajoilla ratkaistaisiin kansainvälisen suojelun tarve ja sen jälkeen vastuuta unionin eri jäsenmaissa näistä ihmisistä kannet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

taisiin. Tässä asiassa ei valitettavasti ole unionissa päästy eteenpäin. Nyt tehdään tämmöisiä ad hoc -kertaratkaisuja, kun pyritään esimerkiksi Kreikassa hyvin vaikeissa olosuhteissa pakolaisleireillä olevia ihmisiä auttamaan. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että Suomen päätös ottaa 175 lasta ja nuorta ja yksinhuoltajaperheitä Suomeen sieltä Kreikan saarilta ja vähän muualtakin oli perusteltu ja oikea päätös, mutta olisin kysynyt hallitukselta: onko teidän mielestänne mahdollista nykyistä vahvemmin edetä tässä koko tematiikassa?

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä puheenvuoron edustaja Kivisaarelle ja sen jälkeen suuren valiokunnan puheenjohtaja Hassille ja eurooppaministeri Tuppuraiselle.

15.27 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhtenä Suomen EU-puheenjohtajakauden tavoitteena oli kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaaminen. Tätä edistettiin muun muassa hybridiuhkien vastaista työtä kehittämällä.

Juuri tänään valtiovarainministeri Katri Kulmuni on jatkanut keskustelua tekemällä avauksen kyberomavaraisuuden vahvistamisesta. Suomessa ja Euroopassa ollaan vahvasti riippuvaisia Euroopan ulkopuolisten suuryritysten tekniikoista. Tämä tekee tietoturvasamme haavoittuvan. Olemme selvästi jäljessä esimerkiksi Yhdysvaltoja, Venäjää ja Kiinaa, joissa on lähdetty luomaan omia järjestelmiä. Euroopan tulisi olla edelläkävijä monessa asiassa, ja sen olisikin pyrittävä edelläkävijäksi myöskin tietoteknologiassa. Kysyisin hallitukselta: mitä hallitus aikoo tehdä, siis yhdessä Euroopan unionin kanssa, että kyberomavaraisuus ja sitä myöten myöskin sekä Suomen että Euroopan turvallisuusasema vahvistuisi?

15.28 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ei olisi yksi maailman parhaista maista, elleimme me olisi kehittäneet oikeusvaltiota, vapaita vaaleja, riippumatonta oikeuslaitosta, sitä, että hallinto toimii lakien mukaan, ja median vapautta. Jo vuonna 93, ennen kuin Suomi liittyi Euroopan unioniin, silloinen EU päätti, että oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on osa niin sanottuja Kööpenhamina-kriteereitä, joita edellytetään uudelta maalta, joka pyrkii jäseneksi, ennen kuin tämä maa voi jäseneksi päästä. Mielestäni on hyvin tärkeää, että toimitaan niin, että EU:n jäsenmaa ei sitten jälkikäteen voi näistä periaatteista lipsua.

Vielä haluan kommentoida niille edustajille, joiden mielestä Suomen puheenjohtajakausi on ollut jotenkin näkymätön tai vähäeleinen, että haluaisinpa kuulla, minkä EU:n puheenjohtajamaan pääministeri on saanut yhtä suuren kansainvälisen huomion kuin meidän pääministerimme Sanna Marin on saanut. [Ben Zyskovicz: Johtuukohan se juuri EU-puheenjohtajuudesta?]

Puhemies Matti Vanhanen: Ja keskustelun viimeinen puheenvuoro, ministeri Tuppurainen.

15.29 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Tämä on oikeastaan hyvä päättää edustaja Mattilan kysymykseen siitä, mikä on EU:n henkinen tila. Eilen yleisten asioiden neuvostossa me myönsimme komissiolle mandaatin käydä brexit-neuvotteluita. Se on repivä asia, kun yksi maa jättää unionin, mutta kaiken tämän keskellä oli tavattoman mielekästä huomata, että jäsenmaat olivat yhtenäisiä. Me uskoimme siihen, että olemalla luja ja yhtenäinen vahvistamme meidän neuvotteluasemiamme ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 13/2020 vp

ylipäätään turvaamme EU:n toimintakykyä tässä aika arvaamattomassa maailmassa. Voimme olla tyytyväisiä siitä, että kun tiukka paikka tulee, EU kykenee toimimaan yhte­näisesti.

Mutta samaan aikaan kun mietimme, mikä on EU:n henkinen tila, joudumme sano­maan, että EU:han olemme me. Voimme yhtä hyvin kysyä, mikä on Suomen henkinen tila — ja sehän riippuu meistä. Se riippuu, hyvät edustajat, siitä, miten me kohtelemme toinen toisiamme ja pidämmekö me kiinni niistä perusarvoista, joihin me myös Suomessa uskomme: Kaveria ei jätetä. Suomessa on vahva oikeusvaltio. Me kunnioitamme sananvapautta. Me kunnioitamme demokratiaa. Näistä asioista se muodostuu, mitä Euroopan unioni on, ja kun Suomi näissä on toiminut määrätietoisesti ja peräänantamattomasti, me olemme ko­koamme suurempi maailmalla. Sen takia se oikeusvaltioperiaate oli mielestäni oikein va­littu prioriteetti.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.